

Tas Latweeschu lauschu draugs.

1836. 15. Wevvar.

7ta lappa.

T a u n a s f i n n a s.

No Pehterburges. Iggaddâ, pirms gawenu laifs eefahfahs, tur jau arween pa to leelaku plazzi, laudim par islusteschanu, dauds tahdu leelu butku jeb bohdu no deplehm ustaisa, fahdu tu weenu woi diwas ikwaffarâ ahrs-Rihgâ, Wehrmanna dahrsam paschâ preekschâ, warresi raudsiht, un eefsch kurrabim woi sweeschas semmes swehrus, putnus un zilwekus, woi zittus ehimus, woi jahrtneeku skunstes, woi kummehdinu par naudu rahda. Tahdu bohdu scho seemu arri Pehterburgâ pulks bija usbuhwehts, bet zittu starpâ brihnum' leela, ar 8 platteem wahrteem pa labbu puffi, un ar pahri schaurahm durrim pa kreisu puffi. Eefsch schahs bohdes gan preeksch 5 lihds 6 fimts laudim ruhmes bija, un te jahrtneeki pa brihscheem ar sirgeem rippinajahs, pa brihscheem kummehdinu rahdija. Wiswinnâ swehrdeenâ wiini pehz pussdeenâ pulksten' 4, wairak fâ 400 lauschu preekschâ, jau atkal sawas skunstes bija eefahkfuschi, fad wiini us reislikke wehrâ, fa weens no leeleem luktuxeem, pahraugsti uswilkts, ar sawahm swezzehm spahru balkeem tik tuhwu bija, fa schee jau fahze degt. Taisija tuhlin wiffus wahrtus un durris walkâ, un uswilke arri to preekscharramu autu, lai laudis wiffi dabbu redseht, fas tur paschâ jumta gallâ noteekoht, un lai katrs steidsahs eet laukâ. Pahri fimts zilweku, fas pa tahm augstakahm weerahm teem leelakeem wahrteem tuwu sehdeja, ihstenâ laikâ un bes wiffahm mohkahm wehl dabbuja isglahbtees, bet tee zitti, redsedami, fa duhmi jau wiffu bohdi ahtrumâ peepildeja un fa wiffwairak pa labbu rohku degge, ar makti mettahs us to puffi, tur tik tahs schauras durris bija; pakkati speede preekschajus, un schee pa weeneem tik ahtri ne warreja wis tik laukâ. Jo leelaks palikke ugguns, jo wairak laudis dsinnahs us ahru un zits zittu speede un minne; preekschaji kritte, zitti winneem wirsâ, katrs steidsahs glahbtees; bet, rang', no krittuscheem, nospeestem

un famihsteem zilwekeem jau tif seels pulks gulleja fatru durru preekschâ, ka ne-
weens wairs ne warreja flucht ahrâ. Pa tam arri leesmas jau pa wiffahm boh-
des mallahm bija isplehtufchees, un tif ka spahyu galli bija nodeggufchi, tad arri
wifs jumts deggots zilwekeem kritte wirfû un winnus, — af tawas breefmas! —
apklahje ar ugguns leesmahm, ka noslahpe. No wairak fâ 400 laudim, kas
eefahkumâ bohde bija, zaur scho nelaimi turpatt palikke 121 wihrifchÿs un 5
feewifchÿi, tas irr pawiffam 126 zilweki. Lihds 10 zilweki lohti eewainohti,
bet gan zerribas irr, ka wehl atspirgfees. — Dee schahs breefsmigas nelaines
mums itt fâ par firds apmeerinaschanu irr, kad dabbujam sinnah, ka arri wifs,
fo zilweki tif warr isdohmah, zitteem par glahbschanu un palihgu, tur teefcham
effoht tizzis fagahdahs un darrihts. Tif duhmus eeraudsijufchas, jau polzeijes
rottes, weena pakkal ohtrai, ar saweem dsehfschameem rihkeem bija atskrehju-
fchas, arri gwardiu saldati pa rotteem nahkufchi palihgâ, un ir pats Keisers,
jau ar pirmu polzeijes rotti atnahjis, tē bija klah, wiffur schehligi fâ tehws
gahdadams, un agrafi ne mas ne dohdamees us mahjahm, kamehr ir pehdigs mir-
rons no pelneem bija isdabbuhts un nests ahrâ. Lihkus wedde us spittali, fur
raddi un draugi winnus warreja usmekleht; un fo tif wehl dsihwu isdabbuja,
to nesse us to leelu pilli, kas tur platscham paschâ preekschâ, un fur eefsch fa-
wadahm istabahm ahtrumâ gultas preekschÿ winneem bija fataifitas. Paschâ laikâ
arri no mallu mallahm dakteri winneem par palihgu atskrehje. — Eauschu pulks
pa to plazzi bija peeaudsis lihds dauds tuhktstohscheem, un wiffi schee dasch-
daschadi zilweki, scho leelu nelaimi noschehlodami un sawu mihlu Keiseru sawâ
starpâ sinnadami, ne tifween pa gohdam un itt fluffi turrejahs, bet arri, fur
waijadseja, labbâ prahtâ palihdseja un ir bes pawehleschanas paschi no few ik-
reis pa plattahm gatwahm ischÿkibrabs, kad ar sprizzehm un ar tahm kamma-
nahm brauze, ar fo aiswedde wahjus un mirronus. Us tahdu wihsî ween, nakti
eefahkoht, jau wifs warreja tift fagahdahs, fo pehz tahdahm breefmahm tif
warr isdohmah un darriht, laudim par palihgu un apmeerinaschanu.

No Rihges. Pagahjufchâ swehtdeena tē Jehfab-basnizâ kandidahs Kristian
Berkholtz preekschÿ Doppelna draudses par mahzitaju tilke eefwehtihhts; jo
mahzitajs Otto Girgensohn, kas zittfahrt pee schahs draudses bija, pehrnâ
gaddâ, palikke par Allukfnes un Seltin-muischas basniz-kungu.

No Jhru semmes. Jau daschu reisi dewam sinu pah, to leelu mai-

ses truhkumu, kas laudim tannî semmê effoht. Taggad weens no Jhru mah-
 zitajeem grahmatu islaide, stahstidams, ka tur wehl arween tihrajs bads, fe-
 wischki atraitnehm un bahrineem. Pats winsch effoht redsejis, ka 6 woi 7 nab-
 bagu seewas, eenahkufchas kahdâ fweeschâ fehtâ, tur no semmes tohs kahpohstu
 strunkus pazehkufchas, kas no fehka (kufnas) bija ismesti un jau no sohseem,
 pihselm un zuhkahn gluschi nokrimsti, kahrigi tohs effoht ee-ehduschas, ar wai-
 gu, itt kâ kaunedamees, greefuschees prett muhri. — Zittâ basnizas walsti koh-
 lera-sehrgas laikâ nams effoht bijis fataisihes, kur tikween tohs zilwekus eeneh-
 me, kurreem schi lihnama sehrga bija. Nahze 3 woi 4 atraitnes, no salna un
 badda dshtas, melloja, ka winnahm schi flimmiba effoht, lai winnas tik eenemm
 tur, kur ween nahwe walbija. Sinnams, pehz pahri neddekahm winnas ar
 warru atkal isdsinne. — Zitta atraitne teefas preekschâ isteize: "Mannim 5 behr-
 ni; wezzakajs tik 7 gaddus wezs. Es gullu us semmi, kas arween flapja, un
 daschreis man salmu naw, us ko gulleht. Weens pats dekkis man un wisseem
 manneem behrneem par apseggu, un arri tas jau drihs pusch un man fenn wairs
 ne buhtu, ja kahds firds-schehligs kungs galwas naudu preeksch mums ne buhtu
 ismakfajis, kad jau nahze, mums dekki par to noxaut. Ar manneem kartuppe-
 teem scho gaddu pawissam gahje flikti. Palikku wehl sawâs mahjâs, zif ilgi
 warredama; bet kad nu seema irr usnahkufi, es zittu palihgu ne sinnu, ne kâ
 ar saweem behrneem eet deedeleht, un schee wehl tik jauni, ka man trihs wehl
 waijaga neffahst." — Luhl, zilweks, arri zittâs pafaules mallâs maifes truh-
 kums un leelaks wehl, ne kâ pee mums jebkad redsehts.

No Rohmas pilssehtas, Jhtalijes semmê. Nakti, fwehtdeenai pehz
 seemas fwehtkeem iseijoht, semme tur pahri reises tik stipri trihzeja, ka pilsseht-
 neeki paschâ meegâ istruhkafs.

Pahr bischu ziltim un wiannu darbeem.

Jfkatrâ labbâ traukâ, wassarâ, treijadas bittes waijaga atrast; prohti: 1) mah-
 titi, woi tehwinu, kâ zitti fauz; 2) saufas bittes jeb trannus un 3) meddigas
 jeb darbu bittes. — 1) Mahitite, wissas bischu draudses waldineeze, irr gar-
 xaka pahr zittu faimi un prischi spihd; winnai ihfi spahrnini, ruddas kahjas un
 dsellons, bet ne dsell tâ sahpiigi, kâ zittas bittes. Winnas peedsimts eeraddums
 irr, no paschas pawassaras lihds jauna kalendera Jehkabeem, iddeen' pa 10 lihds
 50 pautinus jeb ohlites deht. No scheem pautineem pirmak zirmini, pehz kuh-
 nischi rahdahs, no kurreem us galla bittes isaug. Zaur mahititi wifs trauks

tohp usturrehts; kad tif winna gaist bes pautineem, no kurreem bittes few atkal jaunu mahtiti warretu isperreht, tad wissa faine isnihst, kautschu traufs wehl buhtu pilns bischu un meddus. Tif, kad mahtite pautus wairs ne dehj, faine tuhlihn taifahs no pehdigeem pautem jaunus mahtites perreht. Zomehr bittes wairaf kà weenu paschu mahti sawâ fehtâ ne zeefch. Jaunas mahtites woi ar speeteem drihs ahrâ iseet, woi no wezzahm paleef nomehrdetas. Tadeht pehz Jehfabeem daschfahrt preeksch strohpem nedshwas mahtes dohdahs redseht; un tad prahstigs bittineeks warr nomanniht, ka schat gaddâ no ta traufa jauni speeti ne buhs laisti. — 2) Tranni, zitti sauz saufas bittes, irr tikpatt leelas, spalwainas bittes, kas ap puffedeen preeksch strohpem spindele un trohkfni darra. Zee irr bischu ihiteni tehwin, kas ar mahtiti waijlojahs, lappu jeb Mai-mehnesti tohp isperreti, un kautschu meddu ne darra, kà zittas bittes, tatschu tohti waijadsigni, bischu waijlas deht. Slikti darra tee bittineeki, kas preeksch laika tranuus nokauj; ruddens laikâ, kad mahtite irr dshwa un wessela, darba bittes paschas winuus nomaita. — 3) Darba bittes irr tahs wiffmasakas, tahs darbineezes un maises gahdneejes, ne tif preeksch fewis, bet arri preeksch tandim; jo mahtite ar tranneem tif apgahda waiju. Darba bittes fanest: wassu, meddu, seedu pihschli, un pikli jeb swekli. — Ar wassu woi no wassa bittes taifa Kambarinus jeb kanninas preeksch meddus un preeksch behrneem; masas preeksch darba bittehm, leelakas preeksch tranneem, wehl leelakas, kà fillites, preeksch mahtitehm. — Meddu no kohu un pukku seedeem bittes eefshsch sawâ meddusfungiht, un pahrnahkuschas, to atkal islaisch kanninâs. — Pihschli woi putteflus winni arri no seedeem lassa. Kanninâs to flappina un kà mihllu samihzi, few un behrneem par barribu. — Pikli jeb swekli no tukleem pumpurineem un jaunahm lappahm tapatt salassa. Ar scho pikli wiffi schuhni irr peelippinati un wiffas schkirbas aismehretas, ka nedf leetus, nedf tahrpi warretu peeet; tahdu pikli pee bischu raudsichanas waijaga lassihet un glabbahet. — Bittes irr tohti tihri putnini un schklichstibu sawâ fehtâ gauschi mihto: paschâ seemâ fehtu ar fuhdeem ne aplaifa, tikween paschâ stiprakâ salnâ ne eet ahrâ. Winnas paschas wiffu neschlichstibu un sawus mirronus, ja stipras irr, tuhlin nest ahrâ. Zittas atkal arween pee lohdsineem us wakti stahw, un ja kahds eenaidneeks parahdahs, tuhlin zittas peesauz. Ruddeni winnas noreij tranuus, ka tee meddu wolti ne ehstu, tad sawus strohpus pa wiffahm schkirbahm aismehre un pehz wiffseem darbeem dohdahs us atpuhschanu pahr seemu. — Bittes ilgi ne dshwo; salna un flapjums dands no winneem nomaita; masi un sikli spahrnini, schur tur fkradelejoht, plihst, kriht semmê un retti atspirgstahs. Patte mahtite ilgaf dshwo. Brihnischka Deewa apgahdashana! Bittes ifdeen gaist un mirst, bet arri ifdeen perretas peedsemm. — Zeefa: tew bittes warr buht wezzâ traufâ, bet faine ne warr buht wezzaka pahr weenu gaddu.

Brihw driffeht. No juhrmallas-gubernementu augstas waldischanas puffes:

Dr. E. E. Napierky.